

26.48x31.45	1	68	עמוד	news	11/04/2013	36516940-4
הספרייה הלאומית בירושלים - 28620						

הסאונד של המדינה

שנים של מריבות על זהות המקליט המקורי של הכרזת העצמאות הסתיימו בתקליטים מקוריים שהתפוררו ואבדו • מזל שבספרייה הלאומית מישהו חשב להמיר את הסאונד האנלוגי לדיגיטלי לפני שקולו של בן גוריון מכריז "בארץ ישראל קם העם היהודי" היה הופך לסוג של אגדה אורבנית

חנה שטרן

אהבתו של שי דרורי (43) להיסטוריה, ביחד עם אהבתו לטכנולוגיה מתקדמת, הובילה אותו למקצועו הנוכחי: מומחה להמרות דיגיטליות של סרטים ופסי קול של אירועים מיוחדים, כאשר גולת הכותרת של משימותיו עד כה הייתה שחזור פס הקול של הכרזת המדינה על ידי בן גוריון בתל-אביב, ביום שישי, ה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948.

במשך שנים ארוכות היה קיים ספק מי הקליט את העותק המקורי בעת ההכרזה, כאשר מספר גורמים 'רבו', על המקוריות. דרורי, בתקופת עבודתו בספרייה הלאומית בירושלים (כיום 'ארכיון הצליל הלאומי'), הצליח ביחד עם חברו לעבודה אלי נחמיאס לפצח את החידה, וכלקח כיום יש לו מסר לדורות הבאים: 'שימרו על העבר שלכם - למען העתיד'.

בביקור השבוע, ערב חג העצמאות, דרורי, נראה מאוהב בעבודתו. הוא בעליה של חברה פרטית בשם 'טיימלס' הפועלת ב'בית לוטם' בשילת, ועוסק בעיקר בהמרות דיגיטליות של סרטים על גבי פילם וקובצי קול עבור חברות ומוסדות ידועים, בהם מכון ויצמן, המסדר הבהאי בישראל.

איך הגעת לפרויקט שחזור הכרזת העצמאות?

"עבדתי בין השנים 2001-2008 בספרייה הלאומית בירושלים, בפרויקט דיגיטציה שמומן על ידי תרומות שהתקבלו ממשפחת שפל. נדרשנו להמיר הקלטות שונות מפורמט אנלוגי, הכולל סלילים, תקליטים, וקלטות, לאמצעים מודרניים, כמו קבצי מחשב. בתקופה בה התרחשה הכרזת המדינה נהגו להקליט קול על גבי תקליטים שעשויים מחומר מתכלה שנקרא 'אצטט', ובשל מצבם הרעוע של התקליטים המקוריים נדרשה פעולת השחזור. לולא היינו מבצעים את ההמרה, לא היה ניתן יותר לנגן אותם יותר, והם היו אובדים לתמיד".

מי היה הגורם שהקליט בזמנו את ההכרזה? אחד מהאוספים שהיו בספרייה היה שייך

60 שניות על קול ותמונה

"גדלתי ברשות השידור. אימי, רחל דרורי, עבדה במחלקת החדשות. צחקו עלי כשהייתי ילד בגלל שה-תעסקתי עם מכשירים, אך בשבילי זה היה ממש גן עדן והיה ברור מאליו שזה העיסוק שאבחר בבגרותי. בגיל שבע כבר קיבלתי את המצלמה הראשונה שלי, ואחרי הצבא למדתי סאונד ועבדתי תחילה באולפני הקלטות, עד שיום אחד החלטתי לצאת לעצמאות. התחלתי באודיו והלקוחות שלי דחפו אותי גם לכיוון וידאו. לפני כשנה רכשתי את המכונה שסור רקת סרטים (קולנוע ואחרים) והופכת אותם לקובצי מחשב. יש משפחות שמגיעות אלי עם ארגזים שלמים של חומר מצולם, אותו אני ממיר לקבצים באיכות מעולה. הכיף הכי גדול זה להחזיר את המוצר המוגמר ולדעת שהם ייהנו מהתוצאה".

(צילוחים פרטיים)

שבמבצע בלשי ארגון ה'הגנה' התקין משדר באחד מפרדסי פתח תקווה, שחובר לאולם בו התקיימה הכרזת המדינה, וכך היה ניתן לשדר את האירוע לכל מי ששמע רדיו, ויש בירינו תיעוד שבחלקים מסוימים בירושלים קלטו את השידור. המסקנה הייתה שגם 'ד"ר רדיו' הקליט מהרדיו, וגם אטה, והמקליט המקורי באולם היה אכן זלצמן האב, וכך פיצחנו את החידה".

היכן נמצאות כיום אותן הקלטות נדירות?
 "מה שעצוב הוא שלפני כשלוש שנים התקשרו אלי מארכיון התזמורת הפילהרמונית ואמרו שיש להם את התקליט המקורי של ההכרזה, והם ביקשו ממני שאנסה לשמר אותו. עניתי להם שאין שום בעיה והם הבטיחו לשלוח לי אותו בדואר. שאלתי אותם 'אתם נורמליים?', ואמרתי שאבוא בעצמי לקחת אותו. כאשר הגעתי למקום ירדה אלי עובדת עם שקית ניילון פשוטה כמו של הסופר, ובתוכה הייתה כרזה ישנה מקופלת, ובתוך הכרזה התקליט המקורי. בגלל שהוא שכב שם במשך כששים שנה, הוא פשוט התפורר. שמת' את תמונתו של התקליט בדף הפייסבוק שלי. כמובן שאי אפשר היה להשמיע את מה שהוקלט עליו. אמרתי שהדבר היחיד שניתן לעשות זה 'להנוט' אותו כדי שלא יפלו ממנו חתיכות נוספות, וכך לצערי נראים שרידי הכרזת העצמאות שלנו".

מה קרה לשאר העותקים?
 "העותק של רשות השידור נעלם, נשאר רק זה שהיה בידי הפילהרמונית. אני סבור שיש אר-כיונים בהם האלמנטים ההיסטוריים החשובים והדרמטיים כל כך שמורים הרבה יותר טוב, וחבל שכאן לא ידעו לעשות זאת".

'צליל', שהייתה חברת תקליטים חשובה בזמנו. חברה זו נשכרה על ידי התזמורת הפילהרמונית שניגנה את 'התקווה' בטקס ההכרזה, כדי להקליט את השירה. היות וכל ההתנהלות אז הייתה סודית ביותר, לא ידעו היכן ההכרזה התקיימה במדויק, אבל מי שכן קיבל את המידע היה זלצמן האב, שקיבל גם היתר בכתב להיכנס לאירוע. הפתק הזה שמור אצל בנו".

על הקלטה וקליטה

האם רק הוא הקליט את האירוע?
 "מסתבר שלא. היה גורם נוסף בשוק ההקלטות דאז, שנקרא 'ד"ר רדיו', שם מסחרי שהעיד על מקצועו. ולא רק שהייתה בידיו הקלטה, אלא שהוא גם טען בזמנו שיש לו זכויות יוצרים לנושא, וביקש ממני שהשתמש בפס הקול לשלם לו, ולפי המידע שבידי אנשים אכן לא לא התווכחו עימו ושילמו. לאחר שהנושא נדון בבית המשפט התברר כי הוא לא היה המקליט היחיד. תוחי זלצמן טען שהמקליט המקורי היה אביו, ושאלנו אותו האם יש בידיו הוכחה. היה לו עותק מקורי מההקלטה, שנשלח לפילהרמונית, אך מזה לצערי נותר רק תקליט שבור, כך ששלושה טענו לבעלות על ההקלטה המקורית".

כיצד נפתרה התעלומה לכסוף?

"ידענו שזלצמן היה באולם בעת ההכרזה. הקשבנו להקלטות וגילינו שאלו של אטה ושל 'ד"ר רדיו' היו זהות, ואילו של זלצמן הייתה שונה. השאלה הייתה איך גם אטה, ששהתה בכלל בירושלים בשעת מצור על העיר, הצליחה להקליט את ההכרזה בתל אביב. בתחקיר התברר לנו,

בעבר לאשת מקצוע בשם אטה גרוזון-קיווי. אטה הייתה ייקית ורשמה כל דבר שעשתה בספרים מיוחדים בצורה מדויקת. יום אחד קיבלנו טלפון מגנן המדינה שיש בידם תקליטים שהם לא יכולים להשמיע אותם. כאשר הם הגיעו לידנו הסתכלנו וראינו שזהו סוג התקליטים בהם השתמשה אטה. נחמיאס ואני בדקנו בספרים שלה ומצאנו שמבחינת המספור, אלה אותם תקליטים עצמם של הכרזת המדינה, שהביאו לטיפולנו מהגנן. שנתיים אחרי כן הגיע אלינו בחור ששמו ברוך (תוחי) זלצמן, שאביו היה הבעלים של חברת

ממיר זיכרונות. דרורי